

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/526,Wyklad-otwarty-Ksiadz-plk-Jozef-Wrycza-w-aktach-UB-Kartuzy-24-pazdziernika-2003-.html>
13.04.2026, 23:04

Wykład otwarty „Ksiądz płk Józef Wrycza w aktach UB” - Kartuzy, 24 października 2003 r.

Dnia 24 października br. w Bibliotece Miejskiej w Kartuzach odbyła się prelekcja pt. „Ksiądz płk Józef Wrycza w aktach UB”. Postać jednego z najbardziej znanych pomorskich kapłanów z okresu II wojny światowej przybliżyła dr Alicja Paczoska z OBEP w Gdańsku (Delegatura w Bydgoszczy). W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz miasta i duchowieństwa, nauczyciele oraz kombatan ci związani z „Gryfem Pomorskim”. Wśród gości był obecny ksiądz kononik Edmund Kosznik z Ostrzyc, który w latach pięćdziesiątych przez trzy lata był wikariuszem u księdza Wryczy i wiele omawianych spraw znał z autopsji. Po wykładzie wziął udział w dyskusji i opowiedział wiele ciekawych, nieznan ych epizodów z życia księdza Wryczy. Na spotkanie przybyło bardzo dużo osób spoza powiatu kartuskiego, z Wejherowa, Czerska, Jastarni – z miejsc, gdzie legenda księdza Wryczy nadal jest jeszcze żywa. Życie i działalność księdza Józefa Wryczy była już wcześniej przedmiotem badań historyków. Ów kapłan, proboszcz Wiela i Tucholi, kanonik honorowy Kapituły Chełmińskiej, kapelan, pułkownik rezerwy, organizator konspiracji, doczekał się kilku biogramów w publikacjach poświęconych historii Pomorza. W literaturze historycznej zabrakło jednak wyczerpującej informacji o jego trudnościach z powojennym aparatem bezpieczeństwa. Można spotkać tylko wzmianki typu „wobec ataków ze strony władz lokalnych został w 1948 roku przeniesiony na dekanat do Tucholi”.

Dokumenty wytworzone przez aparat bezpieczeństwa ukazują księdza Wryczę jako największego reakcjonistę w regionie, którego działalność wyraźnie szkodziła nowej władzy. Faktycznie od roku 1945 do 1961 tj. do śmierci, ksiądz Józef Wrycza poddany był stałej inwigilacji służb specjalnych. Już we wrześniu 1945 roku PUBP Chojnice zainteresowało się jego działalnością konspiracyjną w czasie okupacji w „Gryfie Pomorskim”. Założono na niego teczkę o kryptonimie „Gwiazda”. W drugiej połowie lat czterdziestych był podejrzany o odbudowę ruchu narodowego na Pomorzu. Później był represjonowany przez UB jako kapłan z powodu bezkompromisowego podejścia do spraw wiary i religii. W rozpracowaniu księdza Wryczy brało udział kilkunastu funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa i informatorów.

Z powodu dużego zainteresowaniem tematem prelekcja zostanie ona powtórzona w ramach cyklu „Z materiałów IPN. Wykłady – świadkowie – dokumenty – filmy” w styczniu 2004 r. w Gdańsku w sali wystawowej „Drogi do Wolności” (Stocznia Gdańska, ul. Doki 1).